

Letectvo Sovětské armády za Velké vlastenecké války

Bezprostředně před hrozbou války se v SSSR začala věnovat zvýšená pozornost i vojenskému letectvu. Rozšiřovala se průmyslová základna pro výrobu moderních typů letadel i příprava nových leteckých kádřů. Proces celkového přezbrojování a rozšiřování leteckých jednotek vyvolal zásadní reorganizaci letectva v roce 1940. Z leteckých brigád byly vytvořeny letecké divize, skládající se z pluků. Do vypuknutí války se však nepodařilo plán budování sovětského vojenského letectva splnit. V západních pohraničních okruzích byla sice soustředěna asi polovina všech letounů, ale většinu z nich tvořily zastaralé stroje různých konstrukcí s malou rychlostí a slabou výzbrojí. Nových, moderních letounů bylo do výzbroje útvarů dodáno jen 2739 kusů. Při nenadálém útoku 22. června roku 1941 se podařilo fašistické Luftwaffe z celkových ztrát sovětského letectva zničit 65 % letounů na zemi. Přes urputný odpor a hrdinství sovětských letců v bojích se nepříteli podařilo vybojovat nadvládu ve vzduchu. V této situaci nemohlo sovětské letectvo bránit efektivně vlastní vojska a zabezpečit podporu jejich bojové činnosti.

10. července roku 1941 po reorganizaci letectva pohraničních okruhů na letectvo frontů byla vytvořena Hlavní velení letectva Severozápadního, Západního a Jihozápadního strategického směru. Byla realizována řada opatření k odstranění nedostatků v činnosti sovětského letectva.

Ve dnech 7.—8. srpna roku 1941 osádky torpédonosného letectva Baltského loďstva

provedly letouny Il-4 (DB-3f) první odvetné nálety na Berlín.

Hlavním úkolem sovětského vojenského letectva byla všestranná podpora bojové činnosti pozemních vojsk a jejich zabezpečení ze vzduchu. Podstatná část bojového úsilí směřovala k ničení tankových a mechanizovaných proudů nepřítelů.

Přes citelné ztráty v počátečním období války sovětské letectvo spolu s vojsky PVO znemožnilo ničení hlavních administrativních center Sovětského svazu — jmenovitě Moskvy, úspěšně ze vzduchu bránilo blokováný Leningrad a jeho jediné spojení s tylem — ledovou cestu života — přes Ladozské jezero. Nepřátelskému bombardovacímu letectvu se nepodařilo uskutečnit ničivé nálety na důležitá hospodářská centra — Baku, Gorkij, Saratov, Kujbyšev a další.

V nejtěžším období Velké vlastenecké války, při vedení strategické obrany sovětskými vojsky za nepřátelské nadvlády ve vzduchu, dokázali sovětské letci způsobit fašistické Luftwaffe těžké ztráty: od 22. 6. do 31. 12. roku 1941 bylo na sovětsko-německé frontě zničeno nebo poškozeno 3827 letounů (plných 82 % bojových ztrát Luftwaffe) a na živé síle ve stejném období 6052 mužů (z celkových ztrát 79 %). Kde bylo hlavní těžiště bojů druhé světové války, dokresluje porovnání ztrát živé síly Luftwaffe za stejné období v západní Evropě (15 %) a na africkém bojišti (6 %).

Sovětský letecký průmysl postupně dosahoval zvyšování své produkce nejnovější

letecké techniky a výzbroje. V období let 1951—1942 dodal 33 857 letounů. Za stejnou dobu německý průmysl pouze 20 857 bojových letounů. Ekonomika socialistického státu mobilizovaná pro obranu země tak převládala produkci celé militarizované Evropy, která vyráběla pro fašistické Německo. Skutečnost, kterou zcela podcenili strategové mezinárodního imperialismu a která spolu s krachem „bleskové války“ vytvářela předpoklady pro rozhodující zvrat v dosavadních válečných událostech.

Sovětské vojenské letectvo se za Velké vlastenecké války dělilo na frontové a letectvo daleké činnosti. V rámci vojsk PVOs působilo stíhací letectvo a také válečné loďstvo disponovalo vlastním letectvem.

Frontové letectvo bylo určeno k podpoře pozemních vojsk. Tvořilo je stíhací, bitevní, bombardovací a průzkumné letectvo.

Stíhací letectvo na počátku války dosahovalo 50 % celkového stavu letectva a jeho hlavním typem byla již konstrukčně zastaralá I-15. Postupně mu byly dodávány moderní výkonné stroje řady Jak-3, Jak-7, Jak-9 i La-5 a La-7. Zvyšovala se jeho účinnost, palébná síla a celková efektivnost, i když se v dalším vývoji jeho podíl procentuálně snížil.

Celkový nárůst z původních 30 % zaznamenalo bitevní letectvo, představované osvědčenými výkonnými letouny Il-2 a později Il-10. Byly to bezkonkurenčně nejlepší bitevní a protitankové letouny druhé světové války.

Bombardovací letectvo, označované také jako blízké bombardovací letectvo (BBL), nebo frontové bombardovací letectvo (FBL), se podle charakteru své činnosti členilo na denní a noční. Také jeho počáteční 20% podíl se v rámci letectva v průběhu bojů zvýšil. Základ jeho letounového parku tvořily letouny Pe-2, Il-4, Tu-2, ale i Po-2.

Kvalitativně se vyvíjela i letounová výzbroj — od kulometů k palubním kanónům a leteckým raketám, celkovému zvyšování nosnosti a tím i konečné účinnosti v boji.

Rovněž organizace zaznamenala podstatné změny, vynucené bojovou praxí: smíšené letecké svazky u vševojskových armád byly přeměněny na jednotypové. Letecké svazky u frontu se staly základem k vytvoření leteckých armád. Zásadně platilo, že činnost jednoho frontu zabezpečovala jedna letecká armáda. Případně další nutné posilování bylo řešeno podle potřeby ze zálohy Nejvyššího hlavního velení, vzhledem k plánovaným úkolům letectva v nadcházejících operacích Sovětské armády a k posílení frontů na směrech hlavních úderů.

Letectvo Nejvyššího hlavního velení tvořily letecké sbory (záložní pro podporu na hlavních směrech) a letectvo daleké činnosti. To prošlo svým vývojem i v pojmenování: do března roku 1942 jako dálkové bombardovací letectvo, pak jako letectvo daleké činnosti (do prosince roku 1944), ze kterého byla zformována 18. letecká armáda působící až do roku 1946, aby z ní vzniklo opět (i když již modernější) dálkové letectvo.

V roce 1942 bylo vytvořeno deset leteckých sborů zálohy Nejvyššího hlavního velení, které představovaly 32 % veškerého frontového letectva. Každý měl nejméně dvě divize vyzbrojené nejmodernější leteckou technikou. V roce 1944 tvořilo zálohu již 30 leteckých sborů (12 stíhacích, 11 bitevních a 7 bombardovacích s celkovým podílem 43 % frontového letectva. Sovětskému velení to umožňovalo vytvořit předpoklady pro vybojování nadvlády ve vzduchu na hlavních úsecích frontové bojové činnosti, při přípravě a přímé podpoře útočných operací pozemních vojsk.

V průběhu Velké vlastenecké války Sovětský svaz zformoval osmnáct leteckých armád, v průměru se šesti až dvanácti leteckými divizemi.

Počty letounů u letecké armády v jednotlivých válečných obdobích jsou samy o sobě dokladem rostoucí letecké síly Sovětské armády. V období let 1942—1943 měla letecká armáda průměrně 900—1000 letounů, v období let 1944—1945 přes 1500 a v závěrečném období války (v berlínské operaci) 2500—3000 letounů.

Vzrůstající nasycenost leteckou technikou se již ve druhém období války stala základem pro vybojování nadvlády ve vzduchu. Od leteckého sražení nad Kubání v roce 1943 rostlo bojové mistrovství sovětských letců, ale také operační umění zabezpečení bojové činnosti pozemních vojsk ze vzduchu. Nutnou podmínkou pro to se stala právě nadvláda ve vzduchu, kterou si od kurské bitvy v létě roku 1943 ve strategickém měřítku sovětské vojenské letectvo udržovalo až do vítězného konce války. Na úspěšné operační činnosti pozemních ozbrojených sil Sovětského svazu proti fašistickým armádám mělo svůj významný podíl sovětské vojenské letectvo. Vybojovanou vzdušnou operační nadvládou si zabezpečilo prostor pozemního bojiště pro přímou podporu útočících pozemních vojsk — k vedení leteckého útoku do celé hloubky operace a ničení obklíčených nepřátelských uskupení. Dokladem toho jsou úspěšné zásahy letectva v kursko-ševčenkovské, v běloruské i berlínské operaci.

V závěrečném tažení Sovětské armády

ve druhé světové válce — v mandžuské operaci se rovněž významně sovětské vojenské letectvo přičinilo svou bojovou činností a výsadečnou operací o porážku japonské Kwantungské armády.

Celkově za období války uskutečnilo sovětské vojenské letectvo asi 4 milióny letounových vzletů a svrhlo přes 696 tisíc tun pum. Svou činností zničilo značné množství sil a prostředků nepřítele. Jen v letecké technice zničili sovětské letci asi 57 tisíc fašistických letounů. Bojové mistrovství znásobené vysokým morálním odhodláním a odpovědností bylo po zásluze oceněno: 60 % leteckých útvarů a svazků bylo vyznamenáno sovětskými řády a mnohé se staly nositelem čestného titulu —

gardový. Přes 190 tisíc bylo vyznamenáno, 2423 letcům byl udělen titul hrdiny Sovětského svazu. 65 z nich byla udělena zlatá medaile dvakrát a dva jsou trojnásobnými hrdiny — A. I. Pokryškin a I. N. Kožedub.

Na těchto hrdinných bojových tradicích sovětského vojenského letectva se svým skromným podílem v závěrečném období války zúčastnili i naši letci, příslušníci 1. čs. stíhacího leteckého pluku a 1. čs. smíšené letecké divize v SSSR. Společná bojová činnost proti fašismu a za osvobození Československa se stala základem novodobých bojových tradic pro čs. vojenské letectvo, které přebírá a rozvíjí zkušenosti sovětských letců při obraně socialistické vlasti.

СОДЕРЖАНИЕ

Полковник Штефан Киш, кандидат философских наук, доцент Роль КПЧ при определении программы строительства новой армии	3
Автор объясняет историю развития национально освободительного боя, требования необходимые к строительству армии нового типа, а также роль КПЧ в этом процессе.	
Полковник Богумил Гниздо, кандидат философских наук, профессор Война и мир в современной идеологической конфронтации	8
Автор рассматривает главные принципы марксистско-ленинского учения в проблематике войны и мира и на этой основе подвергает критике антимарксистские взгляды, главным образом пацифизм.	
Полковник Ладислав Достал Постоянное повышение квалификации военных кадров – жизненная необходимость	14
Автор характеризует проблематику дальнейшего повышения теоретического уровня офицеров постградуальной подготовкой в высших военных школах.	
Майор Ян Шелешовски, кандидат философских наук, доцент майор Йиржи Станичек, кандидат философских наук Актуальные задачи экономической пропаганды в ЧНА	19
Автор, исходя из целей военно-технической и экономической пропаганды, рассматривает проблематику ее направления в ЧНА, а также взаимосвязь с военно-экономической пропагандой.	

ВОЕННОЕ ИСКУССТВО

Генерал-майор Вацлав Роучка, кандидат военных наук К некоторым вопросам взаимодействия	21
Автор статьи, исходя из опыта Великой Отечественной войны, разбирает формы и методы организации взаимодействия, время его проведения и постоянное удержание в ходе операции.	
Майор Петр Немец Достижение высоких темпов наступления	26
Автор рассматривает факторы, которые влияют на высокие темпа наступления, содержание маневра и его отражение на темп наступления, а также некоторый опыт Великой Отечественной войны из этой области.	
Полковник Здзек Грон, кандидат военных наук, доцент К подготовке и организации воздушного десанта	30
Автор, в связи с внедрением нового Устава наземных войск ЧНА, объясняет главные принципы, которые необходимо соблюдать при подготовке и организации воздушного десанта в тактическом масштабе.	
Полковник Иноцент Грабковски ПАСУВ – новое качество управления войсками	37
Автор объясняет применение автоматизированной системы управления войсками в тактическом звене, ее возможности, а также некоторый опыт из внедрения этой системы в ходе дивизионного тактического учения.	
Майор Йосеф Едличка Применение средств автоматизации в ходе перемещения пунктов управления	43
Автор статьи, исходя из накопленного опыта, рассматривает возможности использования ЭВМ при решении задач перемещения пунктов управления общевойсковой объединенной в различных вариантах построения отдельных его колон.	

Полковник Гинек Гофман и коллектив	
Принципы и способы уничтожения средств НАЕВ противника и защита войск против его действий	48
Автор, исходя из характеристики средств НАЕВ, рассматривает активные и пассивные способы уничтожения этих средств, обращая особое внимание на применение истребительной авиации в борьбе с ними.	

Полковник Карел Волны, кандидат военных наук старший лейтенант Яромир Млынск	
Расширение района боевых действий соединений ПВО страны	54
Авторы статьи разбирают проблематику организации противовоздушной обороны войск в ходе наступательной операции, обращая особое внимание на применение сил и средств ПВО, принятие обоснованного решения, разведку, а также на тесное взаимодействие между ПВО страны, ПВО наземных войск и истребительной авиацией.	

Полковник Милош Земан, кандидат военных наук, доцент	
Задачи командующего и его штаба при организации защиты от оружия массового поражения	59
Автор разбирает главные задачи командующего общевойсковой армии и его штаба при организации защиты от оружия массового поражения, обращая внимание на планирование и организацию защиты, а также на ее руководство в ходе наступательной операции.	

Генерал-лейтенант Ян Лукс	
К тыловому обеспечению боевых действий авиации	65
Автор статьи рассматривает вопросы тылового обеспечения фронтовой и армейской авиации, обращая внимание на транспортное обеспечение, проблематику управления, а также живучесть материальных средств.	

ИЗ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИХ АРМИЙ

О интеграции военной науки и практики	69
--	----

ИНФОРМАЦИИ

Полковник Павол Гавлас, кандидат военных наук полковник Эмил Немец, кандидат военных наук	
Современная военная стратегия США, ее отражение в концепции ведения войны в Европе и в развитии новых систем вооружения	77
Авторы разбирают планы на подготовку ведения войны конвенционными средствами борьбы в Европе и концепцию комбинированного наземного и воздушного боя. Характеризуют отдельные элементы внедренных иготавливаемых разведывательно-огневых систем и показывают их положительные и отрицательные стороны.	

Полковник Зденек Кодеш, кандидат военных наук, доцент	
Для легкой ориентировки в Боевом уставе	84
Автор рассматривает современный общевойсковой бой, способы, средства, а также принципы его ведения.	

Майор Олдржих Рампула	
Авиация Советской Армии в Великой Отечественной войне	86
Автор объясняет повышенное внимание, которое в СССР уделялось военной авиации перед войной, далее он рассматривает задачи авиации в отдельных периодах войны при обеспечении успешных оперативных действий наземных Вооруженных Сил Советского Союза.	